

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Klára Matulová

Narativizace ve šperku

Olomouc 2015 Vedoucí práce: Mgr.Art. Kristýna Španihelová, ArtD.

PALACKY UNIVERSITY OLMOUC

FACULTY OF EDUCATION

Department of Art Education

BACHELOR'S THESIS

Klára Matulová

Narrative in jewellery

Olomouc 2015

Supervisor: Mgr.Art. Kristýna Španihelová, ArtD.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškeré zdroje, které jsem v práci použila.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Mgr. Art. Kristýně Španihelové, ArtD., za pomoc a cenné rady. Dále Mgr. Timoteji Blažkovi, za jeho čas a připomínky. A také rodině a přátelům za psychickou i duchovní podporu.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Klára Matulová
Katedra:	Výtvarná výchova
Vedoucí práce:	Mgr. Art. Kristýna Španihelová, ArtD.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Narativizace ve šperku
Název v angličtině:	Narrative in jewellery
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá tématem narativizace ve šperku. V teoretické části pojednává o pojmu narativizace, o narativizaci v umění a hlavně o tomto tématu ve spojení se šperkem. Cílem je seznámení se s pojmy tématu i celkový nástin problematiky. Praktická část popisuje inspiraci, proces a vlastní dílo, které s narativizací pracuje.
Klíčová slova:	Narativizace, šperk, prsteny, řezání, mosaz, příběhy
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis deals with narrative in jewelry. The theoretical part discuss the notion of narrative, the narrative in art and especially about this subject in connection with jewelry. The aim is to introduce the concepts of theme and overall outline of this issue. The practical part describes the inspiration, process and own work which with the narrative works
Klíčová slova v angličtině:	Narrative, jewellery, rings, cutting, brass, stories
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Obrazová příloha Příloha 2: Dokumentace postupu v praktické části Příloha 3: Obsah příloženého CD
Rozsah práce:	Počet stran: 30, Přílohy: 8 stran, CD
Jazyk práce:	Český jazyk

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1 POJEM NARATIVIZACE.....	8
1.2 NARATIVIZACE V UMĚNÍ	8
1.3 NARATIVIZACE VE ŠPERKU	9
1.3.1 <i>Narativizace v současném šperku</i>	11
2. PRAKTICKÁ ČÁST	14
2.1 PŘÍBĚHY Z AFRIKY.....	14
2.1.1 <i>Cesta</i>	15
2.1.2 <i>Marimba</i>	15
2.1.3 <i>Winfred</i>	16
2.1.4 <i>Prales</i>	17
2.1.5 <i>Čaj</i>	17
2.1.6 <i>Safari</i>	18
2.1.7 <i>Tindinyo</i>	19
2.1.8 <i>Grace</i>	19
2.1.9 <i>Viktoriino jezero</i>	20
2.1.10 <i>Divocí sloni</i>	21
2.2 FORMÁLNÍ STRÁNKA.....	21
2.2.1 <i>Použitý Materiál</i>	21
2.2.2 <i>Technologie řezání</i>	22
2.2.3 <i>Povrchové úpravy materiálu</i>	23
ZÁVĚR	25
SEZNAM VYOBRAZENÍ	26
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	28
2.3 INTERNETOVÉ ZDROJE:	29
SEZNAM PŘÍLOH.....	30

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá narativizací v umění se zaměřením na umělecký šperk. Cílem práce je obecné seznámení s tématem narativizace, a to především v jeho specifickém pojetí ve šperku. Zároveň představení praktické části mé bakalářské práce – 28 prstenů, které jsou inspirovány Afrikou.

Co je to vlastně šperk? Většina knih či internetových zdrojů nabízí celou řadu různorodých definicí. Jak popisuje H. Smith ve své knize¹, šperk může plnit funkci okrasnou, jako jsou například přívěsky, ale stejně tak i užitnou, čímž máme na mysli například opasek či brož. Touha zdobit se je v lidech od pradávna. Jak uvádí Alena Křížová:² „*Drobné ozdoby, jednoduché šperky a později zlatnická a šperkařská umělecká díla provázejí člověka po celou dobu jeho kulturních dějin.*“ Už v dávných dobách lidé vyráběli šperky. Mnohem důležitější než materiál, byl obsah šperku. Věřilo se, že mají magickou moc. Měly přinášet svým nositelům ochranu, sílu či štěstí. Byly to také odznaky sociálního postavení.³

Lidé se s formou narativizace denně setkávají, i když třeba netuší, že se právě o narativizaci jedná. Najdeme ji v knihách, článcích, rozhovorech, filmech,... Co je to tedy narativizace? Definice jsou různé. V podstatě se jedná o převyprávění formou příběhu. Objevuje se i v umění, a tedy i ve šperku. Řečí šperku můžeme dát najevo své postoje, nálady, tužby a říci, kdo jsme nebo kým bychom být chtěli. Nedává tedy jen možnost seberealizace svému tvůrci, ale také svému nositeli. Člověk se díky šperku může odlišit od ostatních. Tématu narativizace ve šperku se věnuje celá řada autorů.⁴ Mezi ně patří například i britský šperkař Jack Cunningham, kterému se ve své teoretické práci věnuji.

Druhá část práce popisuje technologii a narativizaci mého díla. Měla jsem možnost navštívit Afriku a strávit v ní tři měsíce. Tato země mě velice inspirovala a obohatila o množství zážitků. Na tomto základě jsem vytvořila 28 prstenů, které nejen svým tvarem, ale i principem vypráví zážitky, které jsem do nich vložila.

¹ SMITH, Herold Clifford. *Jewellery*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1908. 1 – 7 s.

² KŘÍŽOVÁ, Alena. *Šperk a jeho funkce jako kulturně a časově proměnný fenomén*. [online]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/110373/F_HistoriaeArtium_45-2001-1_7.pdf?sequence=1>.

³ KŘÍŽOVÁ, Alena. *Ozdoba, okrasa, šperk (Několik poznámek k terminologii a k obsahu pojmů)*. Folia Ethnografica 39. 2005. s. 17.

⁴ Například Andrea Maxa Halmschlagerová, Katrina Borupová, Kert Tuberg a další.

1. TEORETICKÁ ČÁST

V první podkapitole této teoretické části se zabývám narativizací. Jejím obecnému definování a vymezením pojmů. V další podkapitole se věnuji narativizaci ve vztahu k umění. A to jak v literatuře, filmu, ale převážně v malířství. Poslední a stěžejní částí je samotná narativizace ve šperku.

1.1 Pojem narativizace

Jedna z definic o narativizaci mluví jako o převedení události do „formy příběhu“.⁵ Monika Fluderníková⁶ ji definuje jako proces, který mění zkušenosti či události v naraci. Naraci rozumíme vyprávění příběhů. V našem životě se narativizace děje běžně, už sám život je souhrn nejrozličnějších příběhů. Pojem příběh lze popsat jako řetězec událostí, který je zachycen jedním smyslem. Také v něm můžeme vidět jakési dvě roviny. Na jedné straně nám zprostředkovává události či popisuje věci. Na straně druhé příběh samotný cosi znamená, vyjadřuje nebo na něco poukazuje. Řekli bychom, že má svou „hlubší myšlenku“. Ale ne každý příběh obsahuje obě roviny nebo alespoň ne ve stejné míře.⁷ Vyprávění příběhů je podstatou lidstva. Formou pohádek nás provází už od dětství a v dospělosti se snažíme nějakou jinou formou odpovědět na věčné otázky, které se k našemu životu vztahují.⁸

Přesto, že se pojem narativizace může zdát pojmem cizím, známe ho už od dětských let. A stále nás provází v každodenním životě.

1.2 Narativizace v umění

Narativizace, tedy převedení příběhu do jiné formy, se uplatňuje různými způsoby ve více oblastech umění. Nejčastěji se s tímto pojmem setkáváme v literatuře či filmu, protože se jedná o nejčastější podobu narativizace, a to verbální. Jako v literatuře, tak i ve filmu se zpravidla jedná o popsání děje a času, tedy o nejdůležitější znaky vyprávění. Dějem také rozumíme popis začátku, středu a konce určité události. Těmito dvěma žánry se nejvíce

⁵ PRINCE, Gerald. *Ještě k narativitě* [online]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.aluze.cz/2009_02/05_studie_prince.pdf>.

⁶ FLUDERNÍK, Monika. *Definition of narrativization* [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <<http://culturalstudiesnow.blogspot.cz/2010/12/definition-of-narrativization-according.html>>.

⁷ PRINCE, Gerald. *Ještě k narativitě* [online]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.aluze.cz/2009_02/05_studie_prince.pdf>.

⁸ SLAVÍK, Jan; CHRZ, Vladimír; ŠTECH, Stanislav et al. *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum, 2013. 257 s.

věnuje i odborná literatura.⁹ Ve výtvarném umění ji ale nalezneme také. Na rozdíl od literatury či filmu nerozvíjí časovou linii, která je pro příběh typická. Jedná se spíše o volnou a otevřenou narativizaci, kdy jsou díla spíše metaforická či symbolická. Jde zde pouze o náznakové či částečné ztvárnění, které je jakousi výzvou pro naši mysl. Daný náznak musí naše mysl dotvořit. Hovoříme-li například o obrazech, žádný není na základě svých prostředků sám o sobě schopen dovyprávět celý příběh v plném znění. Obraz zachytí jen část příběhu, konkrétní okamžik. Pouze do něj nahlédne. Celý tento proces nazýváme narativizací. Skrze ni se dílo stává narací. Naraci v malířství vysvětluje ve své knize Werner Wolf.¹⁰ Mimo jiné zde vysvětluje příběhy na vitrážích ze středověku. Jednotlivé výjevy jsou nejen seřazeny tak, aby tvořily příběh, ale nesou také ikonografické znaky. Pomocí symbolů a barev lze určit, o jaké postavy a události se jedná.

Ve výtvarném umění se umělci nejedná pouze o to, zachytit celý příběh, ale naznačit či poukázat na nějaký problém nebo situaci. Snaží se najít a zachytit podstatnou část či nějaký důležitý moment, náladu, symbol apod., jako klíč k celému „vyprávění“. Lze říci, že narativizace v umění nemá začátek ani konec. Její snaha je zachytit vše „najednou“. Každý si tedy konečnou naraci může vykládat jinak, někdo ji v díle možná ani neobjeví.¹¹ Jak zmiňuje Mieke Bal ve své knize „*Looking in - the art of viewing*“ neexistuje žádný pevný, předem stanovený význam, který by všichni diváci pochopili stejně. Každý si totiž přináší své „vlastní kulturní zavazadlo“ a to potom ovlivňuje pohled na daný symbol.¹²

1.3 Narativizace ve šperku

Ač se jedná o část umění, lze hledat v předmětech, které nosíme převážně za účelem ozdoby, příběh? Je zde, přestože se většinou jedná o drobnější předměty, na takové obsáhlé téma prostor? I když se to možná na první pohled nezdá, pojem narativizace je se šperkem spjat více, než si myslíme. Toto spojení se začalo pravděpodobně používat ve Spojených státech na počátku 20. století.¹³ Přesto, že je toto konkrétní určení poměrně mladé, samotný

⁹ Například již zmínění autoři PRINCE, Gerald; FLUDERNIK, Monika.

¹⁰ WOLF, Werner. *Narrative and narrativity: a narratological reconceptualization and its applicability to the visual arts*. Word&Image. July-September 2003. 180 s.

¹¹ ŠTĚPÁNEK, Petr; *Narativní konstrukce identity vynořující se ve vyprávění nad výtvarným artefaktem*. Brno, 2008. 31 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta.

¹² BESTEN den, Liesbeth. *Reading jewellery. Comments on narrative jewellery [online]*. Norway: 2006 [vid. 2015-04-21]. *Klimt02: International art jewellery online*. Dostupné z: <http://www.klimt02.net/forum/index.php?item_id=4515>.

¹³ CUNNINGHAM, Jack. *Contemporary European Narrative Jewellery [online]*. Glasgow: The Glasgow School of Art, 2007 [cit. 2015-04-21]. Dizertační práce. The Glasgow School of Art. Dostupné z: <http://www.jackcunningham.co.uk/jack_phd/index.html>.

šperk ve spojení s příběhy známe už z historie. Už ve středověku byly takovéto šperky známe. Jednalo se o malé předměty, které nazývali vzpomínkové nebo smuteční. Využívali symbolické materiály, které často obsahovaly krev či vlas vzpomínané osoby. Z roku 1521 je znám jiný šperk s příběhem. Zachoval se portrét Kateřiny Howardové, která je zde vyobrazena se zlatým přívěskem s vyrytým příběhem Tobita. Z roku 1542 existuje soupis majetku, kde jsou uvedeny brože s biblickými příběhy. Například o nalezení Mojžíše, o Zuzaně, Šalamounovi, Davidovi a také výjevy z Nového Zákona. Jednalo se o majetek princezny Marie Tudorovny. Za zmínku stojí určitě i insignie s příběhem Judity a Holoferna (Wallaceova sbírka).¹⁴ V 18. století byly velmi populární portrétní miniatury (byly ovšem známe již dříve, od poloviny 15. století). Nechávali si je například zhotovit lidé, kteří chtěli mít milovanou osobu neustále před očima. Portrétní miniatury a další historické šperky obsahují narativizaci nejen samy o sobě, ale také díky některým dochovaným kusům popisují příběhy o minulé době i v současnosti. Ve dvacátém století se narativizace využívá jako prostředek k vyzývání veřejnosti či politickým názorům. Důležitá je symbolika barev. Velmi také záleží na pohledu osoby, která šperk nosí, a na schopnosti ostatních „přečíst“ skrytou symboliku. Novodobým příkladem může být například stuha charitativní organizace navržená Frankem Moorem, nošená na podporu boje proti AIDS. Takovýchto „propagujících“ šperků bychom našli celou řadu. V dnešní době se jedná hlavně o brože, které obsahují krátký text, hesla nebo barvy se skrytou narativizací. Salvador Dálí k této problematice poznamenal: *„Bez publika, bez přítomnosti diváků, nebudou tyto šperky plnit funkci, pro kterou byly stvořeny. Divák je tedy konečným umělcem. Jeho zrak, srdce, mysl - uchopení s větším či menším pochopením záměru tvůrce - jim dává život“*.¹⁵ Obecně je tedy při narativizaci ve šperku důležitý divák. Příběhy (v jakékoliv formě) se ve většině případů právě za účelem předávání tvoří.¹⁶ Příklad lze najít v knize či filmu, kdy by konečné dílo bez čtenáře či diváka nemělo smysl.

Jak je to ale s narativizací ve šperku v současnosti? Velmi zajímavý projekt zrealizoval a ve své práci představil již zmíněný Jack Cunningham. Zorganizoval výstavu, která spojila umělce z celé Evropy věnující se právě tomuto tématu. Projekt s dalšími lidmi

¹⁴ EVANSOVÁ, Joan. Dějiny šperkařství 1100-1870 [online]. New York: Dover Publications, Inc, 1989 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.sups.info/download/evans_historie_sperku_preklad.pdf>.

¹⁵ CUNNINGHAM, Jack. *Contemporary European Narrative Jewellery* [online]. Glasgow: The Glasgow School of Art, 2007 [cit. 2015-04-21]. Dizertační práce. The Glasgow School of Art. Dostupné z: <http://www.jackcunningham.co.uk/jack_phd/index.html>.

¹⁶ ŠPANIHELOVÁ, Kristýna; Lidský příběh materiálu: Ikonologie organických materiálů v současném šperku; Dizertační práce. Dostupné z: <http://library.sk/arl-vsvu/sk/detail-vsvu_un_cat-0037131-Lidsky-pribeh-materialu/?disprec=2&iset=5>.

zahájil v roce 2002. Od roku 2003 na něm pokračoval jako jediný kurátor. Výstava, která nesla název *"Maker - Wearer - Viewer, Contemporary Narrative European Jewellery"*, byla otevřena na jaře v roce 2005 a jednalo se o vůbec první výstavu s takovou tematikou. Vystavovalo zde 74 autorů z 20 zemí Evropy, což dohromady dalo více než 300 prací. Výstavou se zabývalo mnoho článků a recenzí. Například v uměleckém časopise *Crafts* se objevila recenze kritika Philippa Swana, který výstavu hodnotil jako ohromující příležitost vidět pohromadě tolik šperků. Lisbeth den Bestenová napsala práci s názvem: *„Reading jewellery. Comments on narrative jewellery.“* (2006) ve které se této výstavě věnuje.¹⁷

1.3.1 Narativizace v současném šperku

V této části uvádím několik autorů, kteří se narativizací v současném šperku věnují. Výběr autorů je čistě osobní a vychází z již uvedené výstavy Jacka Cunninghama.

Jako první uvádím autorku Andreu Maxu Halmschlagerovou. Tato rakouská šperkařka na výstavě prezentovala své šperky krajin, viz Obrázek č. 1. Nazývá je metaforami pro přírodní krajiny a zařadila je do kategorie rituálů. Materiálem je latex, který obsahuje barevné krystalky znázorňující hvězdy s různou intenzitou jejich světla.

Další zajímavou šperkařkou je Katrine Borupová z Dánska. Autorka se dlouhodobě věnuje tématu příběhů ve spojení se šperkem na tělo. Šperky se nosí na těle převážně na známých místech jako je krk, ucho, ruka apod. Podle Borupové ale tělo nabízí mnohem více možností, kterých chce autorka využít. Existuje mnoho příběhů spojených s lidským tělem, které se snaží do šperků na tělo vložit. Tak je tomu i ve šperku s názvem *Memento Mori* (Obrázek č. 2), kde se odráží její zaujetí pro téma života a smrti člověka.

Kert Tuberg je šperkař z Estonska. Jeho práce je plná příběhů s figurou. Konkrétně ale v jeho vystaveném díle *Ve výkřiku* (Obr. 3), se lze o přesném kontextu narativizace pouze domnívat. I materiál, který je na brož použitý, zaujímá důležité místo ve smyslu díla. Jedná se totiž o vosk, což je velmi křehký a zranitelný materiál. Celý šperk působí velice emočním dojmem.

¹⁷ CUNNINGHAM, Jack. *Contemporary European Narrative Jewellery: the prevalent themes, paradigms and the cognitive interaction between maker, wearer and viewer observed through the process, production and exhibition of narrative jewellery* [online]. Glasgow: The Glasgow School of Art, 2007 [vid. 2015-04-21]. Dizertační práce. The Glasgow School of Art. Dostupné z: <http://www.jackcunningham.co.uk/jack_phd/index.html>.

Obrázek č. 1: Andrea Maxa Halmschlager
'Landscape III' 2001, brož, latex

Obrázek č. 2: Katrine Borup
'Memento Mori' 2004, prsteny, stříbro

Obrázek č. 3: Kertu Tuberg
'Scream' 2004, brož, med', syntetický vosk, barva

18

Dalšími autory jsou například Manfred Bischoff, Stefano Marchetti z Itálie, Ketli Tiitsar z Estonska, Helen Brittonová a Dieter Dill z Německa, z Norska šperkaři Hilda Dramstadová či Louise Nippierdová¹⁹. Čeští autoři se této výstavy neúčastnili, přesto se jich několik narativizaci ve své tvorbě věnuje či dotýká. Patří mezi ně například Pavel Herynek²⁰. Z autorů

¹⁸ CUNNINGHAM, Jack. *Contemporary European Narrative Jewellery: the prevalent themes, paradigms and the cognitive interaction between maker, wearer and viewer observed through the process, production and exhibition of narrative jewellery* [online]. Glasgow: The Glasgow School of Art, 2007 [vid. 2015-04-21]. Dizertační práce. The Glasgow School of Art. Dostupné z: <http://www.jackcunningham.co.uk/jack_phd/index.html>.

¹⁹ Viz Ibid.

²⁰ LE VAN, Marthe. *500 Plastic Jewelry Designs: A Groundbreaking Survey of a Modern Material*. New York: Lark Books, 2009. 7 s.

mimo Evropu se tomuto tématu věnuje Rebecca Hannon z Kanady či Američan Bruce Metcalf.

Narativizace není ve šperku ničím výjimečným. Příběhy se objevovaly již v dávných dobách a z blízké historie o nich máme i doklady. Existuje řada autorů, kteří se narativizaci věnují i v dnešní době. Mě samotnou narativizace ve šperku zaujala, a proto jsem si ji zvolila jako způsob předání svého příběhu.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

V této kapitole rozepisuji druhou část bakalářské práce, která prakticky vysvětluje mé osobní řešení tématu, tedy narativizaci ve šperku. Jedná se o 28 prstenů, které jsou rozděleny do 10ti sad. První podkapitolu věnuji příběhům, které jsem do prstenů vložila. Jsou zde rozepsány zážitky z mé osobní návštěvy Afriky, které se staly inspirací pro mé dílo. Ve druhé podkapitole rozepisuji formální stránku, tedy materiál, technologii řezání a povrchové úpravy v práci vložené.

2.1 Příběhy z Afriky

O prázdninách roku 2014 jsem měla možnost strávit tři měsíce v Keni, ve východní Africe. Ne však jako turistka. S kamarády jsem jako dobrovolnice pomáhala nejprve v sirotčinci a poté učila na základní škole. Pohybovala jsem se mezi místními lidmi, navázala hluboká přátelství, navštívila slumy v Nairobi a Meru, pomáhala v sirotčinci v Marimbě, bydlela ve vesnici u deštných pralesů, učila ve škole, byla hostem na svatbě a primici v Tindinyu. Odvezla jsem si mnohem víc neuvěřitelných příběhů. Všechny se do prstenů nevešly. Vybrala jsem pouze ty, které jsou pro mne osobně nějak zásadní, důležité či nepostradatelné.

Příběhy jsem vložila do konkrétních prstenů. Každý prsten nese nějaký zvláštní motiv či událost. I když zde zachycuji pouze určitý moment, je tu díky formě, která je zmíněna výše, dostatečný prostor pro divákovu fantasii. Ten může vidět symbol, který je na prstenu zachycen, ale také cokoliiv svého. Není to ale pouze takto jednoduché. Nejenže má každý prsten svůj význam a tedy svůj příběh, on také vytváří příběh s prsteny dalšími. Jak už bylo zmíněno, prsteny jsou rozděleny do 10 sad po 2-3 prstenech. Jednotlivé prsteny mají podobu nějaké věci, momentu či člověka. Jedná se tedy vždy o 2-3 výjevy, které po seskupení vytvoří určitý příběh. Prsteny nám poodhalí vizuální stránku vyprávění, ale přesné znění příběhu si už musíme představit sami. Přirovnala bych to ke knize. Kapitoly knih nám poodhalí znění příběhu, ale vizuální stránku si už musíme představit. I když se zde jedná o opačnou situaci, smysl je stejný.

Jak už bylo zmíněno výše, pro lepší pochopení narativizace v prstenech, zde konkrétní příběhy představuji. Jedná se o pasáže a zápisky z osobních deníků či vybavení vzpomínek. Příběhy jsou rozepsány chronologicky.²¹

2.1.1 Cesta

Tento příběh lze brát jako začátek, i jako konec mé cesty. Prsteny nesou siluety symbolizující cestu z České republiky do Keni. Prsten vztahující se k naší republice znázorňuje město Brno. Pojednává o rozloučení a začátku cesty na druhý kontinent. Letadlo je jako má první zkušenost s letem, tak i dlouhý let s časovým posunem. Nairobi znázorňuje první setkání s Afrikou. V těchto prstenech je tedy i znázorněna rozdílnost měst, kultur, „světa“.

Nairobi je důležité ještě z jednoho hlediska. Díky přátelství jsme měli v Nairobi africký domov, kde jsme přespávali při přejezdech po Keni. Bylo to místo klidu a bezpečí.

Obrázek č. 4: Brno, 32 × 24 mm

Obrázek č. 5: Letadlo, 36 × 23 mm

Obrázek č. 6: Nairobi, 35 × 24 mm

Bílá barva (ve vnitřní straně prstenů) – spojitost s barvou letadla.

2.1.2 Marimba

Na úpatí hory Mont Kenya²² leží vesnice Marimba a v ní sirotčinec, ve kterém jsme měsíc pomáhali. Menší hora na prstenu s „uříznutou špičkou“ znázorňuje kráter sopky, což je (pro svůj zvláštní vzhled) další dominanta okolí – měří 2600 m n. m. Byl to také nejvyšší bod v Africe, který jsme navštívili.

²¹ Fotografie k příběhům mají stejného autora: Klára Matulová; rozměr hloubky: 1 mm; materiál: mosaz.

²² Nejvyšší hora Keni, která měří cca 5000 m n. m. Zároveň druhá nejvyšší hora Afriky.

Kostel je pro sirotčinec významný z několika důvodů. Zaprvé, aby se člověk dostal k sirotčinci, musí nejdříve nahoru ke kostelu, až potom může pokračovat cestičkou dolů k budově sirotčince. Také kolem tohoto kostela chodí děvčata denně do školy a hlavně ho pravidelně navštěvují nejen na nedělní bohoslužby. Budova sirotčince má podobu písmene „E“. Jelikož se k němu přichází z kopce, je přesně takto nakloněné „E“ vidět.

Obrázek č. 7: Mont Kenya, 35 × 23 mm

Obrázek č. 8: Kostel, 35 × 24 mm

Obrázek č. 9: Sirotčinec, 33 × 23 mm

Světle modrá barva – budova kostela a střecha domu pro dobrovolníky.

2.1.3 Winfred

Winfred je jméno jedné 14leté dívky ze sirotčince. Za dobu strávenou v Marimbě mi právě ona nejvíce přirostla k srdci. Měla za sebou těžký život, už v 10ti letech pracovala, aby užívala svou malou sestru. Bývala i zneužívaná. Trávila jsem s ní hodně času, hlavně večery. Hodiny v prstenu znázorňují čas strávený s ní. Zároveň je to vzpomínka, kdy na mě občas čekala třeba do 11 hodin večer, jen abychom si mohly popřát „dobrou noc“.

Obrázek č. 10: Winfred, 44 × 23 mm

Obrázek č. 11: Hodiny, 32 × 25 mm

Barva žlutá – nejoblíbenější barva Winfred.

2.1.4 Prales

Příroda Keni mě uchvátila. Nejvíce pak prales, který byl často neprostupný, plný nejrůznějších rostlin (včetně palm) a zvířat. Prsteny znázorňují rostliny, které v lese rostou různě přes sebe a tvoří houštiny.

Obrázek č. 12: Prales 1, 46 × 23 mm Obrázek č. 13: Prales 2, 51 × 23 mm Obrázek č. 14: Prales 3, 57 × 25 mm

Tmavě zelená - znázorňuje zeleň v přítmí hustého pralesa.

2.1.5 Čaj

Čajové plantáže jsou v Keni obvyklé. Čaj se zde hojně pěstuje a vyváží. Například u nás je Keňský čaj prodáván jako velmi kvalitní a tedy drahý. Paradoxní je, že sběrači dostanou za kilogram čaje v přepočtu asi 4,- Kč. Typickým obrázkem je žena sehnutá nad keři čajovníků s velkým košem na zádech, do kterého hází natrhané lístky čaje. Lucy, žena z vesnice Marimba, nás naučila, jak čaj sbírat – samotné lístky znázorňují právě to, kolik listů se z keřů sbírá. Berou se vždy pouze 3 první, nejčerstvější (nebo se dá říci: pupen a 2 lístky).

Obrázek č. 15: Lucy, 41 × 23 mm

Obrázek č. 16: Lístky čaje, 36 × 24 mm

Obrázek č. 17: Čajovník, 32 × 22 mm

Světle zelená barva – jako barva čerstvých čajových lístků.

2.1.6 Safari

Navštívili jsme národní rezervaci Samburu, která je hodně kopcovitá. Všude (nejen po safari) rostou typické „placaté“ stromy. V rezervaci jsme strávili jeden den a tak jsme viděli mnoho zvířat, nejvíce mě ale zaujal malý ptáček. Nevím, o jaký druh šlo, ale vyskytoval se všude. Měl jasnou, tmavě modrou barvu.

Obrázek č. 18: Ptáček, 29 × 23 mm

Obrázek č. 18: Hory, 37 × 23 mm

Obrázek č. 19: Strom, 40 × 28 mm

Tmavě modrá barva – peří ptáčka, který mě na safari tolik zaujal.

2.1.7 Tindinyo

Necelé dva měsíce jsme s kamarádkou učily na základní škole ve vesnici Tindinyo. Budova školy je ve špatném stavu. Jedná se spíše o stěny z prken, mezi kterými jsou velké mezery a průrvy. Budova je zastřešená plechem.

Děti nás obklopovaly po celou dobu. Většina dětí je totiž sirotek, proto se k nám brzy upnuly. Také jsme s nimi byly nejen ve škole, ale i v jejich volném čase a o krátkých prázdninách. Děti byly téměř pořád v davu a hlavně při každodenním loučení jeden přes druhého vyskakovaly, mávaly a tlačily se na sebe i na nás.

Obrázek č. 20: Děti, 37 × 32 mm

Obrázek č. 21: Škola, 36 × 24 mm

Červená barva – má oblíbená barva, stejně jako kamarádky, se kterou jsem tyto necelé 2 měsíce v Tindinyu strávila.

2.1.8 Grace

V jedné vesnici žije Grace – matka 5ti dětí. Bydlí v domečku uplácaném z hlíny, kde jsou pouze dvě velmi malé místnosti. Jsou velice chudí, přesto nás hned po příchodu usadila a pohostila nápojem Fanta, který zaběhla koupit. Pro mne obrovský důkaz štědrosti místních lidí. Poté šla uvařit oběd, tak jak to dělá každý den – sehnutá venku před domkem u malého ohně, s vodou, pro kterou chodí do řeky v údolí.

Obrázek č. 22: Grace, 41 × 23 mm

Obrázek č. 23: Domek, 32 × 24 mm

Obrázek č. 24: Nápoj Fanta, 37 × 23 mm

Oranžová barva – nápoj Fanta. Protože je to věc, která mi Grace evokuje.

2.1.9 Viktoriino jezero

Navštívili jsme Viktoriino jezero – lodí jsme podnikli malou projížďku a podívali se na hrochy žijící v jezeře (kteří vždy jen na krátký okamžik vystrčili hlavy a zase se schovali). Vodní květinu mi po cestě zpět utrlh pán, který řídil loď.

Obrázek č. 25: Lod', 37 × 24 mm

Obrázek č. 26: Hroch, 27 × 23 mm

Obrázek č. 27: Vodní květina, 45 × 30 mm

Růžová barva – barva vodního květu, který jsem dostala jako dar.

2.1.10 Divocí sloni

Před odletem jsme se ještě vrátili do Marimby, abychom navštívili „náš“ sirotčinec. A zrovna ten večer přišli za sirotčinec (na okraj pralesa) divocí sloni. Místní říkali, že se to už mnoho let nestalo. Všichni z toho byli nadšení, byl to obrovský zážitek.

Obrázek č. 28: Les, 42 × 27 mm

Obrázek č. 29: Slon, 37 × 24 mm

Obrázek č. 30: Křoví, 29 × 24 mm

Zelená barva – prales a křoviska, mezi kterými jsme slony viděli.

2.2 Formální stránka

2.2.1 Použitý materiál

V počátku tvorby jsem pro svou práci zvolila tyto materiály: dřevo, kov (mosaz), papír a plech.²³ Jedná se o materiály, které se v Keni běžně využívají (nejen na výrobu šperku). Výběr se ale ukázal jako příliš rozsáhlý proto jsem volbu zúžila pouze na jeden materiál, a to mosaz.

Mosaz je slitina dvou neželezných kovů, mědi a zinku. Jedná se o dostupný materiál nejen v Africe, ale i u nás. Používá se jak ve strojírenství, tak k výrobě užitkových či ozdobných předmětů. Často se volí z důvodů dobrých vlastností, jimiž jsou: obrobitelnost – schopnost kovu získat tvar, který požadujeme; odolnost proti vlivům (jako je vzduch a voda) a tvárnost za studena.²⁴

²³ Viz Příloha 2.

²⁴ BRANIŠ, Antonín. *Materiály pro zlatníky a klenotníky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992.

Volba materiálu se ukázala jako velmi vhodná. Pro dobré vlastnosti, bych na další podobný typ práce, mosaz opět volila. Pouze oxidace²⁵, která se zde objevila, mou práci lehce ztížila, neboť bylo potřeba materiál přelakovat.

2.2.2 Technologie řezání

Výběr technologie řezání byl ovlivněn mou předchozí zkušeností ve šperkařství. Dalo by se říci, že má tato technologie blízko ke kresbě. Řezání pilkou by se dalo popsat jako kreslení pilkou. Autor řezaného díla musí pilku přesně vést po určených či pomyslných liniích a vykreslit tak zamýšlený tvar.

Řezání je technika, kterou postupným odebíráním třísek oddělujeme materiál. Hladkých řezných ploch lze dosáhnout, pokud pilka míří kolmo a přesně. Obecně se řezání dělí na přímé (používají se rámové pily) a kruhové (kotoučové pily). Základní rozdělení pil je ruční a strojové.

Ruční pilka je nářadí, které se používá při ručním řezání. Jedná se o takzvanou rámovou pilu s vodorovnou rukojetí či šikmým držadlem. Pro rozsáhlejší práce jsou vhodné ruční pily elektrické. Pro ruční pilky se používají speciální pilové listy. Ty mají mnoho malých za sebou uspořádaných pilových zubů. Důležitá je jejich rozteč. Ta se dělí podle počtu zubů na délku 25 mm a to na rozteč hrubou, střední a jemnou. Použití je pak rozděleno podle tvrdosti materiálu.²⁶ Tento typ pilových listů se zhotovuje z houževnaté oceli. Ozubení může být jak pouze jednostranné, tak oboustranné. Mezery mezi zuby se sekají nebo frézují.

Pro řezání ruční pilkou je důležité dodržovat určitá pravidla. Například: zuby musí směřovat dopředu, protože i samotné řezání se provádí ve směru dopředu; naklonění pilky musí být stále kolmé a využíváme celou délku listu; tvrdé materiály se musí řezat menší rychlostí, abychom předcházeli příliš rychlému otupení pily (to neplatí u materiálu měkkých); před dořezáním je nutné zpomalit a ubrat na tlaku, aby nedošlo k vylomení zubů a tedy nebezpečí úrazu.

Obecně je tato technologie stále vyhledávaná, i když se v poslední době přechází na řezání laserem. Osobně preferuji řezání ruční pilkou, neboť šperk (či jiný objekt) vyřezaný laserem ztrácí stopu o kontaktu s lidskou rukou. Mám na mysli nedokonalost (například nepřesnost), která se stává předností díla.

²⁵ Chemická reakce. Jejím nežádoucím účinkem je i koroze kovů.

²⁶ FRISCHHERZ, Adolf; SKOP, Paul; KNOUREK, Jiří. *Technologie zpracování kovů I*. Praha: Wahlberg, 1993. 175 s.

Jako hlavní vyřezávaný prvek jsem zvolila siluetu. Jedná se o siluety vybraných předmětů z osobních vzpomínek, které jsou usazeny na kruhu prstenu. Oba tyto prvky jsou z jednoho kusu materiálu. Forma se může zdát jednoduchá (například Obrázek č. 7), ale existuje pro to více důvodů. Jako prvním důvodem lze uvést slovo „náznak“. Nechat dostatečný prostor divákovi pro jeho vlastní fantazii. Neuvádět kompletní podobu zobrazované věci, ale pouze naznačit siluetu (viz Obrázek č. 10). Dalším důvodem volby této formy je princip, který v prstenech funguje. Příběhy získáváme skládáním vybraných prstenů za sebe. Kdyby nebyla zobrazovaná forma jednoduchá, příběh by byl špatně srozumitelný a prsteny by se „přebíjely“. Takto se ale jednoduché siluety doplňují.

Prsteny jsou sjednoceny ve třech základních prvcích a to v linii, vybraném materiálu a barvě. Díky tomu tvoří všech 28 prstenů celek, i když jsou různých tvarů a povrchových úprav (viz 2.2.3 Povrchové úpravy materiálu).

Jedná se o velmi osobní šperk, který jak svým vzhledem, tak formou vyjadřuje určité vzpomínky. Cílem nebylo vytvořit geometricky přesné prsteny, které bych získala při práci s laserem. Záměr byl v přiznání ruční práce s pilkou. Aby byl každý prsten jedinečný.

Příběh se tvoří díky skládání vybraných prstenů za sebe. Lze je skládat v již určených sadách nebo vymyslet své vlastní narace a vybrat prsteny podle uvážení. Množstvím a výměnou prstenů příběh přetvářím, rozvíjím či dokončuji. Příběh mohu vytvořit nejen skládáním za sebe, ale také na různé prsty vedle sebe.

2.2.3 Povrchové úpravy materiálu

Povrchovou úpravu lze rozdělit do dvou skupin. V první se jedná o celkový vzhled prstenů. Jelikož práce obsahuje větší množství prstenů a záměrem bylo, aby každý kus byl jedinečný a originální, tak i povrchových úprav je zvoleno více. Základní úpravou je leštění pomocí smirkového papíru. Použito je několik typů těchto papírů, včetně nejjemnějšího (1000 zrn/cm²) a to například v Obrázku č. 24. Hrubší papír je použit záměrně k docílení náhodné kresby na povrchu prstenu (například Obrázek č. 25). Pro další metody byla použita elektrická bruska. Jednalo se o leštění a matování. Leštění strojem předcházelo přeleštění nejjemnějším smirkovým papírem. Poté se na elektrickou brusku nasadil látkový kotouč. S pomocí brousící pasty se prsten vyleštil, viz Obrázek č. 27. Při matování dochází naopak k narušení povrchu a jeho zmatnění. Získáme kropenatou strukturu (Obrázek č. 11). Také se používá bruska, ale nasazuje se na ni matovací kotouč.

Některé prsteny jsou také ponechány téměř bez povrchové úpravy. Pouze byly po práci s pilkou začištěny. To můžeme vidět například u obrázků čísla 15 či 30. Na jiné jsou použity nástroje jako pilník či rycí jehla pro získání určité struktury (např. Obrázek č. 23).

Druhou skupinou povrchových úprav mám na mysli barevnost. Aby prsteny fungovaly bez popisků a každý poznal do jakých sad (příběhů) jsou seřazeny, je zde použit detail barev. Barvy by neměly rušit celkovou vizuální podobu, proto jsou použity na vnitřní straně kruhů prstenů. Každá sada má svou barvu. Tímto nenápadným trikem se do prstenů dostává barevnost, neboť ta je pro Afriku, kterou jsou prsteny inspirovány, důležitá. Jedná se také o klíč k snadné orientaci v množství prstenů. Jednotlivé barvy jsou popsány přímo u sad příběhů (viz podkapitola Příběhy). Jedná se o použití barevného laku, který známe jako lak na nehty. Tuto barvu jsem zvolila nejen kvůli dostupnosti, ale i pro širokou škálu barev, které nabízí. Také se jedná o vhodnou a používanou barvu na kov.

Z důvodu zachování povrchových úprav, neboť zvolený materiál podléhá oxidaci, bylo potřeba prsteny přelakovat zaponovým lakem, který se k těmto účelům používá. Jedná se ovšem o velice tenkou vrstvu, která není skoro zřetelná. Díky tomu bude povrchová úprava materiálu stále čitelná.

ZÁVĚR

Bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě hlavní kapitoly – teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem se věnovala pojmu narativizace. Tento pojem jsem znala jen zběžně a nikdy jsem si ho se šperkem nespojovala. Poté ale, skrze praktickou část, jsem se do problematiky „jak ztvárnit příběh ve šperku“ ponořila, a zjistila jsem, že existuje celá řada autorů, kteří se tomuto tématu věnují. Aby byl kontext doplněn, lehce jsem nahlédla i do historie a uvedla několik příkladů, jako důkaz, že se příběhy ve šperku objevují již celá staletí. Největší část jsem věnovala současnému šperku. Nejdůležitější pro mě byl John Cunningham. Tento britský šperkař zorganizoval významnou výstavu, kam pozval právě pouze šperkaře, kteří se oblasti narativizace věnují. Několik autorů a jejich příběh ve šperku jsem uvedla i zde. Díky nim jsem se dozvěděla, jak na narativizaci ve šperku nahlížet. Aby byl kontext doplněn, lehce jsem nahlédla i do historie a uvedla několik příkladů, jako důkaz, že se příběhy ve šperku objevují již celá staletí.

V praktické části jsem popsala vznik a tvorbu svého díla – 28 prstenů. První na řadě byl popis inspirace Afrikou a s tím spojené příběhy, které jsem do prstenů vložila. Poté jsem se zaměřila na formální stránku. Zejména na seznámení s materiálem a technologií řezání. Závěrem kapitoly jsem se věnovala povrchovým úpravám a konečnému lakování.

Psaní bakalářské práce pro mě bylo velice přínosné. Doufám tedy, že i čtenáři poslouží k probuzení zájmu o stěžejní téma či mu alespoň předá základní principy této problematiky. Téma narativizace ve šperku je velmi zajímavé a stále otevřené k dalšímu prohlubování a studiu.

SEZNAM VYOBRAZENÍ

Obrázek č. 1: Andrea Maxa Halmaschlager, Landscape III 2001, brož, latex	12
Obrázek č. 2: Katrine Borup, Memento Mori 2004, prsteny, stříbro	12
Obrázek č. 3: Kertu Tuberg, Scream 2004, brož, med', syntetický vosk, barva	12
Obrázek č. 4: Brno, 32 × 24 mm	15
Obrázek č. 5: Letadlo, 36 × 23 mm	15
Obrázek č. 6: Nairobi, 35 × 24 mm	15
Obrázek č. 7: Mont Kenya, 35 × 23 mm	16
Obrázek č. 8: Kostel, 35 × 24 mm	16
Obrázek č. 9: Sirotčinec, 33 × 23 mm	16
Obrázek č. 10: Winfred, 44 × 23 mm	16
Obrázek č. 11: Hodiny, 32 × 25 mm	16
Obrázek č. 12: Pales 1, 46 × 23 mm	17
Obrázek č. 13: Pales 2, 51 × 23 mm	17
Obrázek č. 14: Pales 3, 57 × 25 mm	17
Obrázek č. 15: Lucy, 41 × 23 mm	18
Obrázek č. 16: Lístky čaje, 36 × 24 mm	18
Obrázek č. 17: Čajovník, 32 × 22 mm	18
Obrázek č. 18: Ptáček, 29 × 23 mm	18
Obrázek č. 18: Hory, 37 × 23 mm	18
Obrázek č. 19: Strom, 40 × 28 mm	18
Obrázek č. 20: Děti, 37 × 32 mm	19
Obrázek č. 21: Škola, 36 × 24 mm	19
Obrázek č. 22: Grace, 41 × 23 mm	20
Obrázek č. 23: Domek, 32 × 24 mm	20

Obrázek č. 24: Nápoj Fanta, 37 × 23 mm	20
Obrázek č. 25: Lod', 37 × 24 mm	20
Obrázek č. 26: Hroch, 27 × 23 mm	20
Obrázek č. 27: Vodní květina, 45 × 30 mm	20
Obrázek č. 28: Les, 42 × 27 mm	21
Obrázek č. 29: Slon, 37 × 24 mm	21
Obrázek č. 30: Křoví, 29 × 24 mm	21

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BRANIŠ, Antonín; *Materiály pro zlatníky a klenotníky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-26306-2
- CUNNINGHAM, Jack. *Contemporary European Narrative Jewellery: the prevalent themes, paradigms and the cognitive interaction between maker, wearer and viewer observed through the process, production and exhibition of narrative jewellery* [online]. Glasgow: The Glasgow School of Art, 2007 [cit. 2015-04-21]. Dizertační práce. The Glasgow School of Art. Dostupné z: <http://www.jackcunningham.co.uk/jack_phd/index.html>.
- EVANSOVÁ, Joan. *Dějiny šperkařství 1100-1870* [online]. New York: Dover Publications, Inc, 1989 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.sups.info/download/evans_historie_sperku_preklad.pdf>.
- FRISCHHERZ, Adolf; SKOP, Paul; KNOUREK, Jiří. *Technologie zpracování kovů 1*. Praha: Wahlberg, 1993. 175 s. ISBN 80-902655-5-3
- KRÍŽOVÁ, Alena. *Ozdoba, okrasa, šperk (Několik poznámek k terminologii a k obsahu pojmů)*. Folia Ethnografica 39. 2005. s. 17.
- KRÍŽOVÁ, Alena. *Šperk a jeho funkce jako kulturně a časově proměnný fenomén*. [online]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/110373/F_HistoriaeArtium_45-2001-1_7.pdf?sequence=1>.
- LE VAN, Marthe. *500 Plastic Jewelry Designs: A Groundbreaking Survey of a Modern Material*. New York: Lark Books, 2009. 7 s. ISBN 13:978-1-60059-340-6
- SLAVÍK, Jan; CHRZ, Vladimír; ŠTECH, Stanislav et al. *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum, 2013. 257 s. ISBN 978-80-246-2335-1
- SMITH, Herold; Clifford. *Jewellery*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1908.
- ŠPANIHELOVÁ, Kristýna; *Lidský příběh materiálu: Ikonologie organických materiálů v současném šperku*; Dizertační práce. Dostupné z: <http://library.sk/arl-vsvu/sk/detail-vsvu_un_cat-0037131-Lidsky-pribeh-materialu/?disprec=2&iset=5>.

- ŠTĚPÁNEK, Petr; *Narativní konstrukce identity vynořující se ve vyprávění nad výtvarným artefaktem*. Brno, 2008. 31 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta.
- WOLF, Werner; *Narrative and narrativity: a narratological reconceptualization and its applicability to the visual arts*. Word&Image. July-September 2003, 19, 3. 180 s.

2.3 Internetové zdroje:

- BESTEN den, Liesbeth. *Reading jewellery. Comments on narrative jewellery* [online]. Norway: 2006 [vid. 2015-04-21]. Klimt02: International art jewellery online. Dostupné z: <http://www.klimt02.net/forum/index.php?item_id=4515>.
- BIJOUX! Programs. In: [online]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://cdn.trustedpartner.com/docs/library/NortonMuseum2011/Events/DEV_Events_Bijoux2013_Program.pdf>.
- FLUDERNIK, Monika. *Definition of narrativization* [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <<http://culturalstudiesnow.blogspot.cz/2010/12/definition-of-narrativization-according.html>>.
- *Klimt02: International Jewellery On Line* [online]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <<http://klimt02.net/>>.
- *Norton Museum: Bijoux* [online]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://cdn.trustedpartner.com/docs/library/NortonMuseum2011/Events/DEV_Events_Bijoux2013_Program.pdf>.
- PRINCE, Gerald. *Ještě k narativitě* [online]. [vid. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.aluze.cz/2009_02/05_studie_prince.pdf>.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Obrazová příloha
- Příloha 2: Dokumentace postupu v praktické části
- Příloha 3: Obsah přiloženého CD

Příloha 1: Obrazová příloha

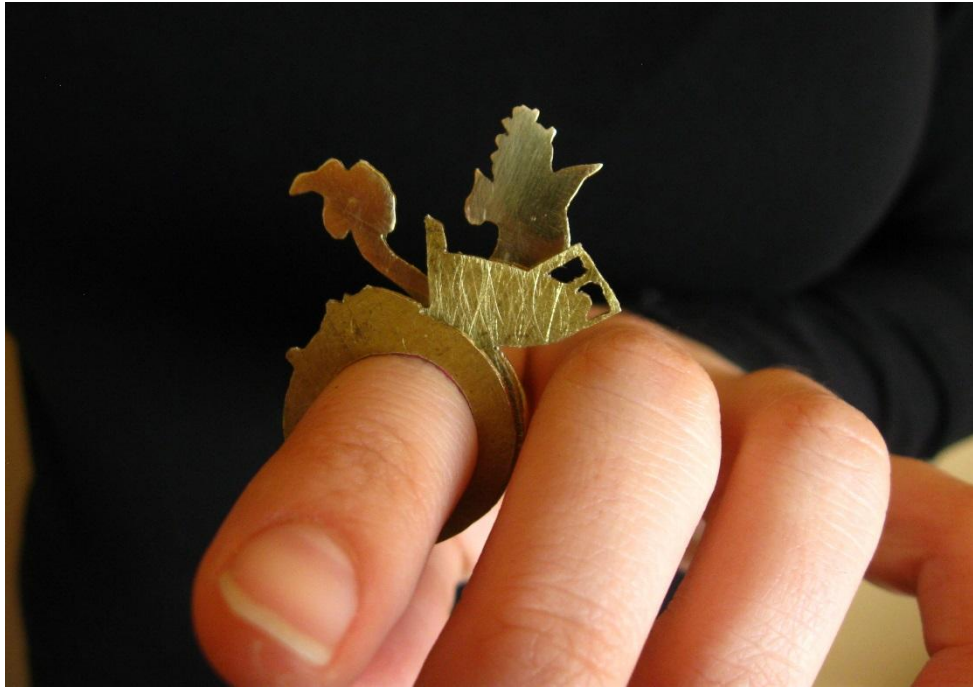
Příběhy z Afriky – mosazné prsteny

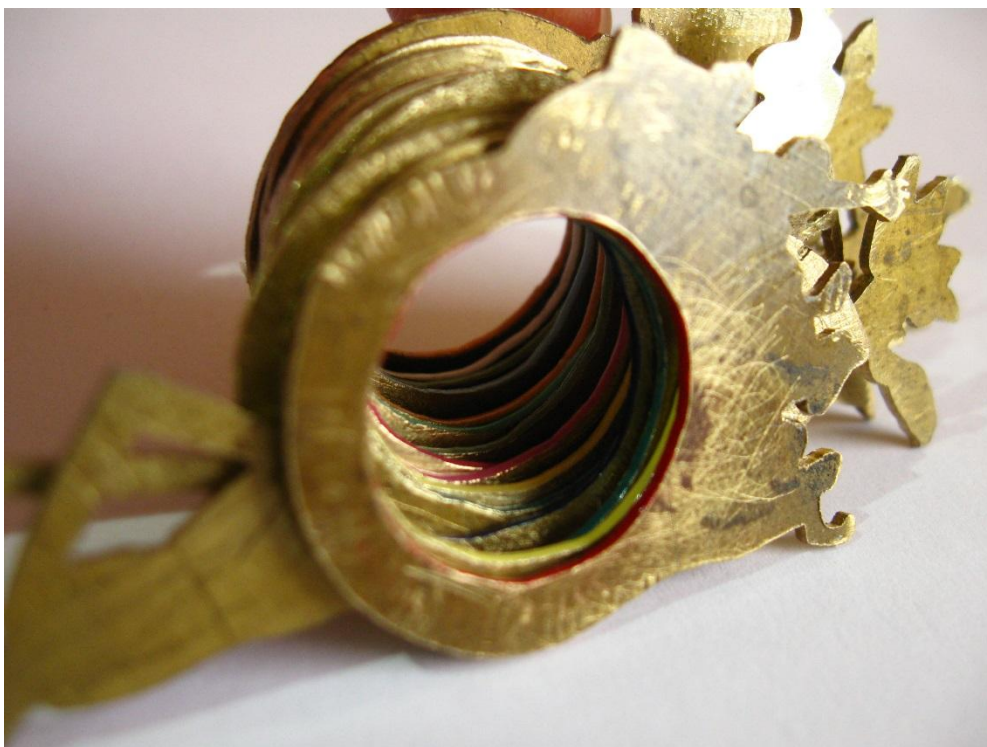

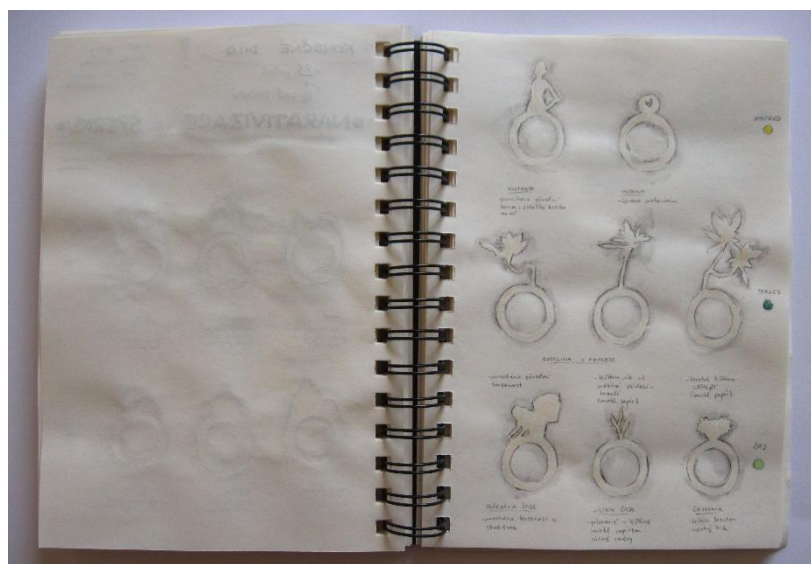
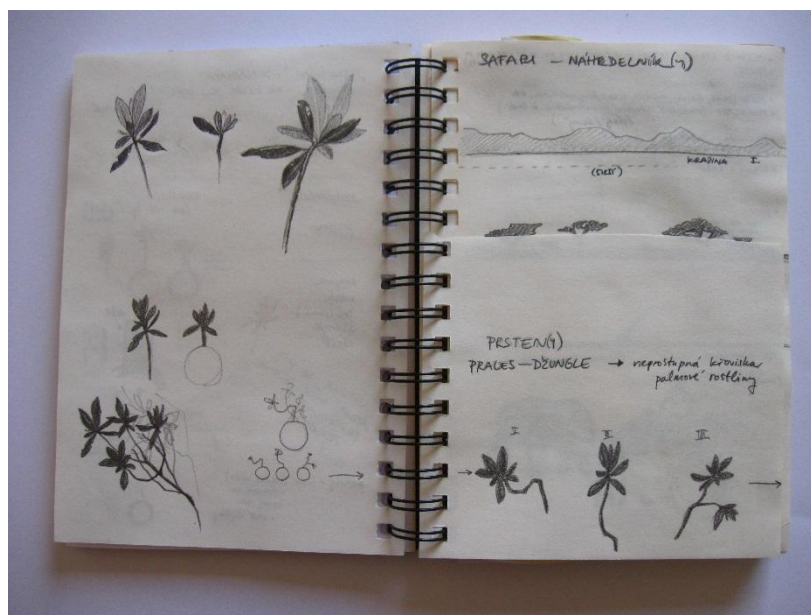
Barevné rozlišení příběhů

Příloha 2: Dokumentace postupu v praktické části

Jedná se o notes mapující vývoj praktické bakalářské práce. Obsahuje převážně kresby a osobní poznámky. Zachycuje postupné uchopení tématu a myšlenkový proces.

Dokumentace je umístěna v příloze na CD.

Příloha 3: Obsah přiloženého CD

K této práci je přiloženo CD, na kterém jsou uloženy následující soubory:

- KlaraMatulova-BP-2015.pdf
- Fotodokumentace
- Dokumentace postupu v praktické části